

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XI. Dictorum ratio, confirmatio, coronis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Ecdi. c. 47.
vers. 22.

gentium idola turpissime deservit. Verè dedit maculam in gloriâ suâ, & sapientiam stultitiâ confudit. Quando nux ante tempus corticem abijcit, intus se corruptam ostendit: quando Christianus exteriorem habitum discipline Christianæ congruum rejicit, hærescentis in animo vermiculi cariem prodit.

Abac. cap. 2.
vers. 19.

Vulgare feretrum effertendis cadaveribus assignatum, nunquam decentius vestitum cernitur, quàm cum cadaver in illo recumbit. Alii multi tales, & huic feretro simillimi sunt, qui corpus suum tunc maximè ornant, cum animum letali culpâ emortuum circumgestant. In hunc talem Abacuc jam olim pronuntiâns: Ecce iste, inquit, coopertus est auro & argento, & omnis spiritus non est in visceribus ejus. Tam varia tamque disparia simul ex æquo curare non possumus; corpus comere, & animum excolere vix ejusdem hominis est. In nimium diversas curas hæc agant, quantòque plus sollicitudinis huic impenditur, tantò plerumque minus alteri. Ita dum corpus curâ & diligentia nostrâ complectimur, animum otiosi & negligentes ferè transimus: nimirum ut servus niteat, herus in squalore est. Arca testamenti erat intus obducta auro, at foris cooperta cilicio: si animus noster amore divino plenus, parum interest, qualem se ostendat exterius. Cordis penetrantia virtus occupet, nec anxius eris quâ veste corpus alienis oculis commendes. Commemorat Paulus probatissimos homines præfæ legis, camelorum & caprarum pelles vice vestium habuisse. Sciebant se nudos in hunc Orbem prodissse, nec aliter discessuros.

Hebr. c. 11.
vers. 37.

Tract. de
Nabuchodonosor.

Nescit natura divites, inquit Ambrosius, quæ omnes pauperes generat. Neque enim vestimentis induti nascimur, nec cum auro argentoque generamur. Nudos sudit in lucem egenes cibo, potu, amicis; nudos recipit terra quos edidit; nescit fines possessionum, seculo nos includit cæpes angustius, qui & pauperi abundat & diviti, & terra viventis quem non cepit affectum, jam divitem capit. Eodem sensu Seneca: Nemo, inquit, nascitur dives: quisquis exiit in lucem, visus est lacte & panis esse contentus. At ista non cogitat: alios mores sapit qui vestes lautissimas tam providè quærit, atque hoc unum agit ut placeat, sed plerumque hoc unum minime omnium impetrat: sæpissime alia omnia dicuntur quàm quæ in laudem. En, ajunt, politissimam statuam, en pavonem speciosè ingredientem; en vestitus insolentiam, en cultum censu majorem! Unde huic homini ad hanc lautitiam tam dives crumena? tam magnificè non incederet, nisi & aliena marfupia emungeret. En ostentationem inanissimam, en pompam idioti! Et quis tandem est hic Thrafo, quâ domo, quâ gente, quinam ipsius progenitores? homines è pago, rustici, gens agrestis: ille ipse olim olus vendidit, & nares brachio absterfit, noluisse de manu ejus panem accipere, nunc quantus, quàm sublimis est? Hæc illa sunt elogia, hi speciosi tituli, quibus liberalissimè afficiuntur ii qui sui status & ordinis rationem ignorantes, in vestitus elegantias plus expendunt quàm laudari possit. Ita melioris notæ famam non auget, qui corporis cultui tam religiosè studet: malignas suspiciones non effugit, qui seipsum tam affectatè committit. Pulcherrima deformitatis excusatio est, vestitus decentia & honestas.

Elogia eorum qui plus quàm laudari possit, in vestitus elegantias expèdunt.

CAPUT XI.

Dictorum ratio, confirmatio, coronis.

GERARDVS.

ET cur, mi Polychroni, aut unde tam disertus es in vestium luxum, & quidem sacundiâ tam prolixâ? POLYCH. In aurem tibi dicam ipsissimam veritatem: Hoc vitium multa secum trahit vitia, curiositatem, delicias, vanam gloriam, pessimam liberalitatem, tempo-

Multa vitia trahit secum vitium cultus.

ris jacturam, & post hæc omnia, revera potens Libidinis fomentum est. Non venit de integrâ conscientia hoc studium placendi per decorem, quem naturaliter invitorem libidinis scimus. Ita Hieronymus sentit: *Alibi Si vir, inquit, vel mulier se ornaverit, & vultus hominum ad se provocaverit, etsi nullum inde sequatur damnum, judicium tamen patietur, quia venenum attulit, si fuisset qui bibisset.* Est ita, ut dicit: concinno vestitu alienos oculos vulnerare facillimum. GERAR. Absit hoc. POLYCH. Ita loqui solemus, sed commune nobis vitium est, aliter dicere & aliter facere, ut meritò idem Hieronymus moneat, aut loquendum nobis ut vestiti sumus, aut vestiendum ut loquimur. Lingua castitatem jactamus, veste levitatem aut impudiciam sæpe non dissimulamus. GERAR. Modò in leges divinas non peccemus. POLYCH. Ubi politica calcantur, nec divina in honore sunt. At politica hic sperni, vel oculi loquuntur. O lex Oppia quàm dudum exulas? O leges vetustariæ tot urbium & provinciarum, quàm dudum expiratis! jam pridem nullos limites patiuntur effusissimi sumptus in vestium pompam. Et quæso re, Gerarde, dic quæ biblia docent cineres serico velandos, cœnum auro tingendum, fimetum purpurâ operiendum? & an non corpus nostrum cinis, cœnum, fimetum? Cur istud, mi homo, sic operis, sic comis? *subter te sternetur timea, & operimentum tuum erunt vermes.* Pulchrè Ambrosius: *Audi, inquit, omnes nascimur nudi & morimur: nulla distinctio inter cadavera mortuorum, nisi forte quia gravius sentent corpora divitum discenta luxurie.* Voluit bonus Deus spiritum hominis, velut divine particulam aurâ, & sui simulacrum nullo pretio sat aestimandum, nihilominus vili sacco corporis abscondere: cui jam verosimile videatur, opificem hunc voluisse, corpus quod vilissimum est, pretioso regimine involvi, qui spiritum inæstimabilis pretii tam vili regimento circumscriptis? Et cur ipse Deus protoplastus pelles in vestem dedit, si nos auro & gemmis vestiri voluit? Aut igitur miserabili virtutis inficitia laboramus, aut infaniam hilarem infanimus.

S. I.

QVæsit nuper è Dionysio cognato meo quispiam, quos ille in stultorum navigio primâ sede putaret honorandos? Hæc nonnihil Dionysius ad subitam quæstionem, & Res hæc, inquit, multæ cogitationis est: at tu luce crastinâ redi, & responsum à me auferes: interim ego senatum in animum advocabo, ut suis momentis quæstio tam seria ponderetur. Rediit alter postero mane, & An responsum, inquit, reperisti meæ quæstioni? Cui meus cognatus: Reperi, ait, & ut scias secretâ assimatione rem probè pensiculaui, demum hoc statui: in stultorum trirēmi primos omnino videri aut primis proximos, qui à vestium luxu magnum sibi ornamentum crederent accedere. Cùmque alter ejusmodi responsionis rationem sibi non liquere dixisset, subjecit cognatus meus: Tu ergo vide quid fieri decentius possit, quàm operimenta, quæ dedecoris nostri & infamiae, à primis parentibus contractæ, certa sunt indicia, in laudem & ornatum velle trahere: nisi verò tu dicas nebulonem numellis, aut furem ornatu fime. Addo: cùm à lapsu protoplasti, libido & omnis generis fœdæ concupiscentiæ in membris nostris jam ante nimium quantum exardescant, nos infami huic incendio pabulum insuper sufficimus, & ardenti camino prælargè oleum affundimus; colimus & comimus nos, & sic cultos comptosque mutuis aspectibus propinquamus, ut si fortè sopita dormiat lascivia, ad has illecebras reviviscat. Memini, etsi nondum senex, cùm non tantum corpora, sed & vestes ipsæ honestissimè tegeantur: Viti suas promidiore nigro pallio, suas matronæ nigra & per totum corpus defluente palla tegebant. At nunc tantum abest

abest ut vestes tegantur, ut pæne etiam detegantur corpora, & initium alicubi jam factum est, ritu planè non Germano, sed extero & inverecundo. Non satis est pompaticæ ostentationis curiositatem omnium oculis ingerere, jam etiam, quæ olim velata, nudamus, & paulatim pectus aperimus. Quod quid aliud est quàm pudicitiam apertò Marte oppugnare? Quid hoc aliud quàm irritare cupiditates hominum jam ante incitatas? an non hoc nobile specimen est flagitiosæ stultitiæ, & quæ primas mereatur? Quidquid dicas, hæc in veste leuocinia non sunt pudoris tegumenta, sed irritamenta libidinis. Luculenta hæc est & manifestaria ipsania, ad mortem damnati sumus omnes, capitis supplicium nemini non impendit, ex quo natus est: jam ducimur, in viâ jam sumus ad supremum exitum, & tamen etiamnum de curiosiore cultu solliciti sumus? Et quàm illud tolerare sed grandis stultitia est, domum, quæ jam vitium facit & ruinas minatur, foris magno sumptu depingere, intus nil opitulari ruituræ? Quid corpus, ruinofum hoc tugitium tam exquisito vestium nitore, tot pigmentis obducimus? jam ad ruinam inclinât: brevè abjicietur in tumbam, terrâ obruendum. Cyprianus objectaro hîc occurrens: At locupletem, inquit, te dicis & divitem; & utendum putas iis qua possidere te Deus voluit; utere, sed ad res salutes: utere, sed ad bonas artes: utere, sed ad illa quæ Deus præcepit, quæ Dominus ostendit. Divitem te sentiant indigentes. Patrimonium tuum Deo fenera, Christum ciba; commenda illic thesaurus tuos, ubi fur nullus effodiat, quo nullus insidians grassator irrumperet.

§. II.

Vix credi potest, quantum post Apostolos viri doctissimi, Apostolorum imitatores laborarint, ut Christianos quæ cultum corporis, in modestiæ officio continerent, præsertim cum idololatræ in eos qui neglectioris habitus erant, variè jocarentur & diceria ipargere: uti divus Hieronymus commemorat, cujus verba hæc sunt: Si tunica non canduerit, statim illud è trivio: impostor, aut Græcus est. Laborandum ergo fuit ne Christiani vitandis his conviciis, corpus potius excoherent quàm mores. Hinc Tertullianus de cultu feminarum, Cyprianus de habitu virginum scripsit; hinc Ambrosius, Hieronymus, aliique complures ad hanc ipsam in cultu corporis modestiam graviter cohortati sunt. Sed ante hos omnes Justinus martyr jam olim in eas declamavit, quæ arte dosolâ tentarent quod feminis Christianis esset interdictum, atque has ita objurgat: Vixi vultu quibusdam seipsas fallentibus, ut cum aperte vultum pigmentis fingere non audeant, arte id faciant. Nam in undam aut oleum facie inclinatâ despicientes de seipsis judicant, an adversus castitatem belligare possint. E quibus facile est scire, Christianas pudicas feminas nec speculo quidem licenter uti solitas, cum eæ, quas Justinus perstringit, legem eluderent arte. Nec dissentit Tertullianus, qui eas pudicitia nudinatrices nominat, (suprà expolui) quæ consilium formæ à speculo petunt. Et quælo quid Numinis & naturæ ordinem inverimus? Cur servum ornamus, ad speculum comimus, & deliciis pascimus, dum herus & imperator fœdâ macie tabescit? Bernardo magna abusio est, & nimis magna, dominam ancillari, & ancillam dominari. Apud Romanos olim statidies Saturnalia, quibus per ludum & jocum, jus herile servi occupabant: at nos Christiani Saturnalia totis annis agimus, & corpus mancipium, supra dominum extollimus, ut & de nobis verum sit, quod Ecclesiastes notans: Vidi servos, inquit, in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos. Incredibile dictu est quàm acripententiæ studio, quantis oculorum fontibus, illud viduarum decus Romana Paula, hanc in se culpam expugnavit. Monita namque, præceret oculis, nè illos efflaret, respondit: Turpanda est facies, quam contra Dei præce-

Tom. I.

Aptum purpuris, & cerussâ & stibio sape depinxit; affligendum Hieron. in est corpus, quod multis vacavit deliciis; longus risus perperi epiph. 8. compendendus est stertus, mollia linteamina & serica, & pretiosa, asperitate cilicij commutanda: qua viro & saculo placui, nunc Christo placere contendo.

Ejuldem animi fuit Edildrida Anglorum regis filia. Eundem Hæc extremâ ætate sacrarum virginum antistita, è colli luxu Edildrida Anglorum regis filia expugnavit maximis doloribus. tumore magnos dolores capiebat, quos non tantum moderatè & placidè, sed & egregiâ animi alacritate, & voluntate summâ tolerans, dicere solebat: Rectè omnino mecum agitur, rectissimè; quibus membris delinquimus, his punimur. Memini me juvenculam supervacua monilium pondera gestasse collo, jure igitur pænas expendit sui peccati collum. Tuum hoc, ô mi Deus, beneficium austerum quidem est, sed saluberrimum: Animi pharmaca sunt, tua, mi Jesu, vulnera: his plagis docemur modestiam.

§. III.

Thomas Morus, fidus illud Anglicum, ille supremus regis Henrici Cancellarius, tantò majorem meretur laudem, quantò minorem ipse curam sui corporis gessit. Sileo, in mensâ cum uno tantum cibi genere, quod ut plurimum bubula caro fierat, vesci solitum. Vestis ei simplex, & tunc solùm serica, cum publici magistratus officium coegeret. Unâ eademque semper utebatur, nisi cum famulus mutandam moneret diceretque: Here, hodie curiam ingredimur; paulò melior vestis sumenda. Ita herilis habitus arbitrium omne penes famulum erat, qui calceos, caligas, aliæque in hunc usum necessaria præstinabat. Hunc eâ de causâ tutorem suum solebat vocare Morus, cumque die aliquo calceis admodum attritis & pæne pertusis prodiret, monitus est, veteres soleas novis immutaret: Et tu, inquit, meum tutorem roga, alios mihi emat. Denique in his quæ corporis curam cultumque atinebant, maluit vir illustrissimus, religiosorum hominum more, alienis imperiis parere, quàm suo nutu agere, sive ut animus excelssissimus ad hæc tam minuta non devocaretur, sive ut principem hominis Christiani virtutem, submissionem & modestiam insigniùs in se exprimeret. Verè, nusquam in minore pompâ magnæ virtutes, quàm hic habitarent. Saxonie Dux Guilielmus, honesti habitus amantissimus, in aulicâ familiâ hominem habuit veteris stirpis, sed mentis vanæ, & qui novitio ritu, prout nunc ferè mos est, vestem gerebat. Hunc affatus princeps: Quælo te, inquit, ne recules mihi gratificari: sartorem adi, & ex optimo panno vestiri te jube meo sumptu, sed more meo, & scissas has vestes deponere. At ille aliquantulum præcepit & biliosus: Et cur, inquit, illusterrime princeps, non meo me arbitrio vestiam? Et cur, subjungit dux, non meo te arbitrio aulâ submoveam? Atque mox missione datâ, alium sibi dominum jussus est quærere. Non iniquum imperium, & ad præci avi modestiam attemperatum. Certè & Lacedæmonii hospitem Milesum, in vestitu sumptuosiore, quàm pro Spartanâ consuetudine, jussissent civitate excedere, & domi suæ, aut ubi demum vellet, modò extra urbem suam, Mileliam exercere. Augustus etiam Cæsar habitum vestiturumque pristinum reducere studuit. Ac visâ pro concione pullatorum turba, indignabundus & clamitans: En, ait, Romanos rerum dominos gentemque togatam! Itaque negotiorum ædilibus dedit, ne quem posthac paterentur in foro circove nisi positis lacernis, togatum consiliere. Optima pudicitia custodia, vestitus honestas.

Epicetius, philosophorum longè clarissimus, & pæne dixerim, Christianus, eleganter prorsus cum juvene confabulatus: O adolescens, inquit, quem vis pulchrum facere? Cognosce prius quis sis, ac tum te ornato. Homo es, hoc est, animal mortale, quod visis cum ratione utitur. Ratio verò quid

O o 2

est

est: quod natura sit congruenter ac perfectè. Quid ergo eximium habes? Animal? Non. Mortale? Non. Vt visis? Non. Rationem habes eximiam, hanc ornato & expolito; comam verò relinquit ei qui illam finxit, ut ipse voluit. Et ad capitis finem: Sed vide quid Socrates dicat omnium pulcherrimum & elegantissimum Alcibiadi: Dato, inquit, operam ut formosus sis. Quid ei dicit: Finge comam tuam, vesti tua nitorem adde. Absit. Sed ornato voluntatem tuam, malas opiniones abice. In hanc Epicteti sententiam præclare dixit Julianus Imperator: Turpe esse sapienti, cum animum habeat, captare laudes ex corpore. Quod si tantopere sericum, pigmenta, byssum, purpuram amemus, Tertullianum sequamur, qui, quâ ratione hæc in laudem venire possint, ingenuè docens: Vestire, inquit, vos serico probitatis, byssino sanctitatis, purpurâ pudicitie taliter pigmentati Deum habebitis amatorem. Nec est quod quis addubitet nitidas & numerosas vestes, ad animi profectum & ad cultum virtutis parum facere. Certum est enim vanitatis aut infirmitatis argumentum, Pluribus indigere. Proflus ad vivendum velut ad natandum, is melior, qui onere liberior. Cui pulchrum est corpus, & anima mala, bonam habet navim, sed malum gubernatorem.

Madurens.
lib. 1. Apol.

§. IV.

Sed vitis facile fucum invenimus, vel quod pejus est, sea quoque importuno patrocinio tueri non dubitamus. Passim responderi audias: Dives sum, nobilis sum, in magistratu sum, sponsus, coliviva, paranympus sum, sum juvenis. Quisquis demum sis, mi juvenis, homo es, lutum es; & ad te mihi nunc potissimum sermo, nec indignaberis, si cum præco pedestri Satyrico pauca ex te quaeram: Dic quas, quod spectant flexæ pectine comæ? melius flectitur pervaciâ: quod facies medicamine attrita; animus magis indiget: quod crines in fronte refugit, & in altum erecti? mens erigitur rectius: quid facit gemma in articulo? si nescis, in scriptis pulchriores sunt gemmæ quàm in digitis: quid tot fasciæ pedes implcant? facilius ferrent suum truncum absque his impedimentis. Aspice mihi mendiculum disparibus & malè confarctis centunculis semiamictum, & purulentam manum ad excipiendam stipem porrigentem. Squalent horrentque comæ, sine nitore vultus est, extant nuda & sole perusta membra; an ideo illum ex hominum cœtu exturbabis, velut extremum busti cadaver, velut primum vitæ dedecus, & solum Orci fastidium? Flecte oculos ad longa recto sæcula; primus homo investis & nudus stetit suo figulo, imò nudus non fuit, nam satis tectus est, quem tegit innocentia. Deinde sit nudus qui in ponte mendicat, an nescis tales nec à decem quidem palæstritis spoliari posse, & sæpe tantò minus vitiorum habere, quantò minus numorum? Adde, pares omnes nasci, pares mori, licet quod temporis intercurrat, in illis purpura fulgeat, gemma niteat, aurum splendeat, alios vix trita regat lacerna. Nemo tamen tam nudus fuit, tam vilibus tectus, quàm cum nasceretur; illud momentum æquavit omnes. De morte quid dicam? Omnium idem exitus & idem domicilium. Corpus hoc sub quacunque purpurâ sudaverit, arescet in pulverem; sub quacunque gemmâ suspiraverit, tenuabitur in cinerem; sub quocunque odore fragraverit, in nidorem putoremque laxabitur. Nunc ergo beatos censebis illos, qui gemmâ bibunt, qui in ostro dormiunt, in argenteâ spondâ recumbunt, qui manus auro, cervicem monilibus onerant, qui delectantur catenis & vinculis, dummodo auro ligentur; nec putant onera esse si pretiosa sint, neque vincula esse putant, si in his thesauri coruscant? apud quos & gemmæ suæ habent pondera, & vestes suæ habent frigora; qui in gemmis sudant, in sericis algent, hos tu beatos dixeris? nil horum exterrere mortem. Tam certâ manâ hos rapit, quàm infimæ fortunæ mendiculos. Mors nec blandiri didicit, nec blanditias admittere.

Omnes pa-
res nascun-
tur & mo-
riuntur.

Et omniū
idē exitus
& idem
domiciliū.

Arbitro.

I Nunc, converte calamistro crines, vultum unguentis enubila, byssinis & hyacinthis lenis corpus amici, ventos ballamos post te trahere, & quaquâ incedis, vias imple, idem tamen gurgustiolum fortieris, quod hominum postremissimi. Sepulchra eorum, domus illorum in ater-
num. Specus subterranea, ad corporis modulum angustissima, brevè tuum palatium erit. Et cæcæ, mi juvenis, quam bestiam ita colas comæque, cum corpus colis, comique: qualem in oculis vix feras, scædam serpenti. Nam audi Plutarchum & Plinium, quorum iste affirmare docet & medullâ quæ tergi spinâ clauditur in homine, serpenti enasci. Attende sis, caput integrum est Plinio recitabo. GERAR. Modò non longum sit. POL. En iterum te cepi. Hæc nostra legendi & audiendi patientia est; sæpe nauseamus, & damnamus antequam audire vel legere incipiamus. GERAR. Audio, mi Polychroni, audio, tu tantum recita. POLYCH. Vix sunt viginti voculæ; sic Plinius loquitur: Anguem ex medullâ hominis spinæ gigni, accepimus à multis. Pleraque enim oculi & cæcâ origine proveniunt, etiam in quadrupedum genere. Hoc totum caput est, & dignum spinæ scitu. Plutarchus verò in vitâ Cleomenis hæc habet: Cum comperisset Ptolemæus, Cleomenem suâ ipsius violentâ manu trucidatum, cadaver detractâ pelle in crucem sustolli jussit, & cum curâ custodiri. Ponuntur aliquot dies in hac custodia, animadvertunt tandem milites circa suspensi caput, miræ magnitudinis serpentes repere, & saginam sibi ex aedulis artubus intrudere. Incessit regi Ptolemæo trepidatio, & cum eâ quoque superstitio, ne fortassis innocentem & humanâ sorte majorem in furcam extulerit. Alexandrini quoque ad supplicii locum confluent, & viperam illam per cada-veris caulas (ut loquitur Lucretius) liberè vagantem, curiosè spectant, Cleomenem heroem appellant, & Deorum filium. Sed erepta illis hæc mens est ab erudit-
is aliquot viris, qui liquidò docuerunt, è putrescente bove apes, ex equo vespas, ex asino scarabæos, ex hominis medullâ serpentes progigni. En, quantos thesauros vestes contegant: an non meritò pretiosæ sint, quæ semen tam pretiosum, nempe viperinum convellant? Plutarcho & Plinio fidem vix negabis: sed alium doctem & recentiorum.

§. VI.

F Vit hoc nostro ævo nobilissimus juvenis, & qui Hyacinthus aliquis, aut Damocles haberi poterat, ob eximiam oris venustatem. At cum moriendum est, eximius nullus est; neque ille juvenum formosissimus cæcum furorem mortis tam eleganti & luculentum vultu à se abstinit; moriendum fuit. Hic locus inducitur nullus est: Venit ergo ad extrema in ipso ætatis flore, & dum nasceretur hæc rosa, consenuit. Adfuit cognati, lectum sepiunt, diversa plorant, precantur multa, illud tamen maximè, uti posteris vultus sui vel sic exhausti & pallescentis effigiem velint non invidere. Ita rogant omnes, hoc sibi monumentum relinquere non gravetur.

Surdus est ager ad has preces (uti olim ad similes fuisse dicitur Agestilaus) hoc solam illis annuit, ut postquam plures dies cum matre suâ Terrâ fuerit, sepulchrum aperirent, & eam quam tum reperirent formam, penicillo excipi ac depingi curarent. Maluissent equidem cognati obsecrationem suam non repudiari, pondus tamen & momentum habuit apud illos hæc juvenis jussio, quia extrema. Faciunt ergo ut jussit, extinctum terræ inhument, certòque dies, uti edixerat, expectant. Tandem urnam pandunt; sed heu quàm scædè mutatam offendunt! illam paulò antè venustissimam faciem certatim vermes lacerant, diaphragma seu dorsi spinam aliquot serpentes occupant; macellum dixisses è quo carnes

carnes emerent esurientes colubri. Horrent confanguine tanquam ad revelatam Persei parmam, & pæne lapideo frigore obrigescunt, nec jam vel oculis vel naribus vicinores esse sistent, & quia id morienti daris dextris promiserant, fidem verentur fallere. Pictorem ergo adducunt, qui juvenem non juvenem sed sepulchralem larvam depingat. Extat adhuc hodie in illustri Germaniæ loco lacrymanda hæc effigies, quæ ut ætatem ferret, saxo etiam incisa est.

Etiamnum dubitamus, cui impendamus servitium & cultum, cum corpus colimus? Sed amor corporis ad illam subinde dementia excrevit, ut malim perire, quam non servire corpori. Et ut lignum occulta teredo consumit, sic animum vitiat paulatim & exedit ignava & se unam contemplan luxuries. Hinc ad insaniam concupiscimus, quicquid corpori placet. Apud plerisque tandem piaculi loco est; corpori non in omnibus obsequi.

Sed antequam tertiam hanc vesperam claudamus, alter in alterius sinum, Gerarde, suaviter & candidè rem magnam confabulemur.

Equis est hodie, obsecro, qui cum insanientibus, non dico, insaniat, sed non insanierit aliquando? Contemplantur mihi hominem non exquisitissimè cultum, quantum tamen etiam iste in cultu exhibet inaniam? Vide pileum è pilo canis Pontici, unà cum pilei cingulo sexcenties jam mutato: vide comam curiosè struetam, barbam in peregrinos ritus attonsam, neque hic tamen ulla constantia: collare, oculorum fabula, innumeris gaudet mutationibus, hoc solo venustum, quod nunquam idem, quod varium semper & mutabile: thorax suam patriam ignorat, nam in pluribus provinciis domi est: caligæ toties in novam formam transeunt, quoties hero suo delirare lubet. Et quid tibi, quæso, de ligulis videretur, quarum totus exercitus caligis illudit mirâ ridiculæ elegantie vanitate. Ligularum harum ea lex est, ut solutæ caligis involtent, non adstrictæ. An hos tales, non dicas pueros, solutis ligulis jam paratos, ad excipiendam betulam? Aliubi his caligarum ligulis præfigunt aurum, ut fures escam habeant cui insidientur: tintinnabula iis commodissimè appendentur, ad convocandos spectatores. Gerarde, fateor, improbum votum hic mentem subit. Velim urbes illas plenas esse furibus, sed qui tantum has auro armatas ligulas, & si quid harum nugarum est, dextrè præscindant, arisuro utique Mercurio. Sed post caligas tot ligulis non ligatas, sed pæne ad volatam paratas, etiam persicelides inspice, quæ modò ante genu dependent, jam ad latus, jam etiam post genua in globum adstringuntur. De calceis nihil habeo dicere, cum pæne nullus illorum amplius sit usus, nisi inter pauperissimam plebem. Jam cothurnos gerunt viri faminaeque. Ignorant tibi esse haud potest novum calceamenti genus, utrinque liberaliter fenestratum, & basi ligneolâ suffultum. Ita cothurnati jam incedimus, & calceos caprinos ostentamus. Non absurdè histriones & mimos nos dixeris, ad agendam in scenâ fabulam conductos. Equis non hodie, aut Heraclitum induat oculis jugi fonte rorantibus, aut Democritum fiat petulanti splene cachinno? adeo multum ridiculi, multum & lascivi habet vestitus noster.

In feminarum compitu res infinitæ observationis est. Ambitiosæ ligulae etiam per illarum capita jam serpunt, sed adstrictæ. Cetera quis narret? Illud cui risum non moveat? Olim collaria largius excurrentia filis ferreis aut argenteis fulciebantur, jam nescio quis fericeus paries à cervice in obliquum sese attollit, jam collo geruntur propugnacula, quibus structissimum collare quietâ statione recumbat.

GERARDE. Ligulae fericeæ, quarum ante mentio, tam pervulgati moris & usus sunt, ut putem ad id avi nos pervicuros, quo etiam barba his vinculis illigetur.

Tom. I.

A Adeo namque hæc ligularum hæresis vestitum omnem occupavit, ut illum, velut arborem vermes, omni parte perreperet. Caput, vitas, capillos, collaria insident. Olim in scortis collobiis potissimum cernebantur, ab his in caligas, inde in calceos descenderunt. Ego cum tam multum superflua ostentationis cerno, illud Diogenis animum subit: *Quantis non indigeo!* At miror, Polychroni, nil à te dictum de amylo glutinoso, quo collaria firmantur. POLYCH. Gerarde, nunquam dicendi finis sit, si omnia vestitus vitia perstringenda. Per omnium gentium vestes imus, ut in uno Germano nunc gentes videas omnes. Hic in memoriam recurrit, quod ipse audiit ab eo qui candidum illud gluten collarium coquit. Affirmavit hic triplex amyli genus à se vendi: Libram unam amyli vilioris quinque sestertiis; libram selectioris sex aut septem sestertiis; libram optimi decem sestertiis esse venalem. Enimvero, ait, vilissimi hominum, quibus vix scissile indusium est, collaribus suis candefaciendis & firmandis amyllum emunt selectissimum, ditiores sæpe vilius. GERARDE. Rem miram dicis, si veram. POLYCH. Verissimam. Et vide hic cacodæmonis vastitatem. Ditiorebus ea vanitas non displiceret, sed nummis parcent. Tu jam cogita, quam largam iident stipem, qui etiam in his tam sordidi. Plerumque rectè dicitur: Quo ditior, hoc avarior. Deinde cum opulenti ut plurimum suas opes facient, satis vel hinc superbi sunt, nec opus eos à diabolo multum vellicari. At verò tenuiores, cum a nummis nequeant, à vestibus pretium sui parant. Vide, obsecro, mi Gerarde, quam nos variè cacodæmon vinciat: opulentos avaritiâ, egenos superbiâ irretit. GERARDE. An non leges vestitiarum sunt? POLYCH. Sunt, tam prisca quam novæ: sed quis eas observat? At fingamus his legibus religiose obtemperari, nec ullius vestem esse holoférica, cui solùm pannus aut corium permissum, nihilominus gravissimè hic delinquitur. Nam etsi vestes non peccent materiâ, peccant tamen formâ, quæ plerumque vanissima, & omnis honestatis ignara. Hic Rhodus, hic saltus. Interea nemo se reum fatetur. Sartor excusat, & sic dictari ait. Qui vestem dicat: Hoc, inquit, sartor curabit, quâ ratione me juvenem, me sponsum, me talem vestiat. Ita utrumque palliata superbia est: Sed nostri suavis & delinquentis parem esse culpam.

Eo certe infanæ prolapsi sumus, ut vestitus vix possit esse levior & magis ad lasciviam factus. Et quod pejus, tam pertinaciter his deliriis favemus, ut nec bella, nec pestem, nec annonæ caritatem multum curemus: vestitus nec minimâ quidem parte plus honestatem sapit. Quarimus nimirum, non quo involvamus, sed quo opes projiciamus. Usque adeo fortunas perdere pulchrum est. Et quæso te, seminarum vestes intueri: quàm ea leves sunt & lascivæ! Calcei nivem amulantur, pallia variè facta, colores refert operosissimos colorum; nativa omnia jam sordent: palliolum sædè curtum humeris injicitur, non ut tegat, sed ut ornet. Quamvis hoc ipsum jam aliud atque aliud. In nobilioribus feminis virorum nunc pallia cernuntur. Et quamdiu hoc? nuperimè monstrum feminæ viderat ea non ocreis tantum, sed & calceis, sed & pugione ad latus pendulo armata: pileum habebat ritu militari, cristis insignem. Tu si eam vidisses, aut Palladem, aut ipsam certe Martem dixisses. Eam ætatem, Gerarde, vivimus, quâ viri paulatim feminæ fiunt, & veste, & crinibus, quâ & feminæ viros induunt, atque in urbibus ac pace majestatem spirant bellicam. Sic omnia invertimus. Profecto vestium luxur inter Christianos nimium invaluit. Sed num ignoramus, à nobis non solùm corpus castum, sed & castum animum castasque cogitationes postulari? Hæc leges Evangelii sunt. At verò vestitus tam lascivus his legibus aperte contradicit. Libidinis negotium fideliter curat hæc vestium insolentia.

O o 3

Verum,

Verum, ut dixi, qui se reum fateatur, nullus est. Difficile nobis videtur consuetudinem evertere; quod usitatum ac receptum est, sequimur, * ne contra morem agamus. Hoc fuso culpam prætexitur. Heu quam non speranda est emendatio, ubi vitia in mores transfundunt!

In memoriam hic venit apologus de equo & equifone. Equifone non tantum Hipponæ, sed Mercurii quoque scholam triverat, & ex arte poterat furari: itaque avenam quotidie subtrahebat equo, eamque vendebat. Nihilominus equum solerter curare, accuratè calcare, sternere, strigilare, infrenare, atque ita credere avenam tam fideli operâ restitutam, & equum non minus obesum ac nitidum fore, quam si bonâ fide avena ei preberetur. Hoc autem equus indignari, & equifonem suum audacter alloqui: Heus tu, agebat, bona strigilis & mala pascio, non commendant equum: Si me vis corpusculum, avenam in posterum ne subtrahes. Da mihi quod meum est, & tu quod tuum est cura, sic utrimque melius habebimus.

Modo prorsus simillimo & nos agimus, quo ille furacissimus equifone. Corpus lavamus, unguimus, ornamus & polimus; tanto tempore vestes induimus, tanto capillos struimus, tanto stolam fundimus & cutem fingimus, tanto speculum consulimus, & collum demulcemus, tanto alia corporis ornamenta disponimus, ut scilicet è capsulâ & speculo prodeamus. Atque in his omnibus libidini egregiè ancillamur, & tanquam suspensâ hederâ venalem castimoniam prodimus. Ah, nec dimidium quidem curarum & laboris animo impenditur. O furaces equifones! hoc est avenam equo sublegere, omnem pene curam & laborem impendere corpori, huic dies & annos consecrare.

Terentius. — noster mores mulierum:

Dum moluntur, dum comuntur, annus est.

Hæc sunt, & quis se reum fateatur? Negari tamen certe non potest, libidinem & lasciviam hoc corporis ornatu strenuè promoveri. O Munde immunde quam multa numeras mancipia, cum interim vix ullus sit qui se tuum fateatur esse mancipium.

O Christiani, si vultis ut optima pars vestri non pereat, non tantum ad strigiles & phaleras equi, sed ad pabulum quoque attendite; non exteriora solum, sed animum curate, & hunc maxime. Corpus bene vestire, bene pascere, animi vix ullam curam gerere, quid aliud est quam equum studiosè fricare, & iniquè pabulo privare. Inanis fatuusque cultus est purpurâ fulgere, mente fordescere. Et indignum prorsus, tot horas his vilibus dare. Animi moderati, serii, sedati ac compositi signa è modesto ac moderato cultu elicimus. Ita ferè quod quisque prudentior ac maturior, hoc in veste modestior. Beatos nos, si tantum venerationis, temporis, sudoris in Deum conferamus, quantum in hanc vestium nimiam religiositatem. Ah, ubi in Christiano nomine Christiana facta?

Eberhardus
Barbatus.

Aliter Eberhardus Sueviæ dux, qui æternam sui memoriam ad posteros consecravit, laudabili vestitus fragilitate. Venerat ad eum juvenis sacerdotium impetraturus. Fortè huic candidato ventus talarem vestem aperiens, ita reserat, ut princeps caligas ritu militari scissas videret. Qui illico, ut erat morum ac disciplinæ acerrimus vindex, hominem jubens facessere: Tu, inquit, militem agis, & sacerdotium ambis? Tua te vestis prodit, quam malè cultus tibi sit animus: abi, nil impetras. Nimirum iudex animi vestis, & de moribus pronuntiat habitus. Ubi videris in nitore supra mediocritatem curiosum, & quasi ad fastidium elegantem, totum pene animum in vestem defluxisse cogita; alibi ne quere.

Proximo
cap. 10.

Hoc tam multiplex luxur choragium innumera infert damna, ut jam demonstravimus. Rem hic in compendium conferam. Vestitus ad hujus ævi molliorem

A factus, Castimoniam, Tempus, Pecuniam occultis, sed maximis viribus suffragatur, & ubique spargit nequitia femina. De Castimoniâ res in aperto est: ad libidinem sæpe potentius invitat petulantia adsciticia pollicitura, quam præstantia formæ; imò hæc sine illa quandoque spernitur. Ita lascivie negotium maxime agit oculis blandiens vestitus. De Tempore quid controverti? Ille omnium minime temporis parvus est, qui sui corporis servus est. Horæ integræ in otiosissimos hos labores infumuntur, nec id in damno ponitur, quod longè damnosissimum est. Quisquis horam aufert vel unicam, nil dignum tanto impendio redditurus est. Pecuniam variis meatibus illic diffuere, ubi vestium luxur in pretio est, nemo non experitur. Mihi nuper maximæ urbis patricius ingenuè fassus est, se suboque cives occultâ, sed ambitiosâ paupertate incredibiliter laborare, atque si cui civium etiam primariorum mille antea florenti fuissent, jam nec centenos superesse. Hic ego interpellans: Quod ergo, inquam, omne aurum diffuit? Non in mentas primas, nec secundas, respondit ille, sed in arcas vestiarias: quamquam & convivia apud nos olim & rariora fuerint, & frugaliora. Tanti est vestiri. Hæc nostra est patientia, ne luxur decreseat, patimur decrescere divitias.

Sed num scire cupis, Gerarde, quid Christianos Hierosolymis, quibus olim portebantur, eiecerit? Compendio dicam. Princeps Saracenus, Admisaldum vocant, in Christianis humanissimus, Canonico Trajedeni Guilielmo quondam narravit, Christianorum leges inde sibi notas, quod puer educatus esset Hierosolymis, in eâ tamen urbe mores tunc viguisse corruptissimos: Gulæ & Luxuriæ cognatis vitiis neminem non deditum, vestitus verò insolentiam fuisse tantam, ut verbis æquari vix posset, tam variè & formâ, & colore, & pretio exorbitatum. Quantum istud me offendere, agebat, vestes meæ pro me dicent. Ex profecto nec auro nec serico virgatæ, sine plicis, sine artificiosis futuris, nihil curiositatis aut artis præferebant. Addidit: Ecce, hæc illa sunt vitia, ob quæ Deus Palaestinam Christianis denuo ereptam aliis commiserit. Ita nos non tam nostris viribus vos illinc eiecimus, quam vestris vitiis. Hæc Canonici ille Trajedenensis Guilielmus, qui postea sacra Cisterciensium familiæ se adjunxit, fidei narratione aperuit.

En, Gerarde, etiam ab hostibus nostris sapere docemur, modò sint qui discere non reculent. At nos, post clades etiam nostras, cladum causas amamus, tam aliè nobis hæret inepta & misera vanitas. Pedit ligneo in aureâ crepidâ, ut verbum est, simillimi sumus.

Fuit in Asia vir opulentus, cui calamitoso casu, cum per nives iter faceret, putrefactus frigore uterque pes deperit. Ille tam miserabilem fortunam expertus, ut infelicitatem suam solaretur, mutilo corpori aptavit pedes ligneos, quos & calceis texit: ipse famulus innoxius novo sed agro incessu sese inferebat. Ubi hoc insuper ridiculum comminiscabatur, ut crepidas pulcherrimas semper & novas haberet, quibus scilicet speciosam faceret miseriam suam. O nobilem compositionem! *Pes ligneus in aureâ crepidâ*. Istud nos felicissimè æmulamur: Miseriarum, vitiarum, ignorantiarum scatemus, claudâ mente & sensibus ficulneis sumus, planè *pedes lignei*: vestibus tamen, supellectile, libris, ac ædibus speciosis studemus enitere. Nimirum, ut magis conspicua sit nostra infamia, & miseria speciosior, liber cum ratione intanire. Ita humanæ stultitiæ præclarum stat trophæum & symbolum, *Pes ligneus in aureâ crepidâ*. Quid tu adhuc, Gerarde?

§. VII.

GERAR. Tot ictus infers, Polychroni, ut vel superbissimam quercum dejeceris. Tam à me quam ab aliis

aliis emendationem spera. POLYCH. Si modò sperare liceat constantem. Mores nostros nosti, Aprilis dies imitatur, quorum sæpe serenus ortus, occasus pluvius: id jam supra demonstravimus, de Conscientiæ & Celitum cultu. Sed omnibus horis dicendum est, quod nunquam satis dici potest. Nimirum flexibiles sunt hominum voluntates, instabiles nimirum mobilesq; Leviter incipimus, variè imus, inconstanter progredimur, dissimuliter finimus. Volatilius est sæpe conatus noster, qui à seipso brevi desciscit. Itaque assiduissimè ingerendum nobis est illud: **CONSTANTER.**

Hominis inconstantia in bono proposito. *Phil. iii. 11. cap. 2. mol.*

Fons est in Idumæa, ut refert Isidorus, qui et in anno mutat colorem. Parum est hoc nostræ inconstantia, ter in hebdomade, subinde ter in die sincerum virtutis colorem mutamus, sicut lacus ille qui apud Troglodytas esse dicitur, ob maleficam vim insanus appellatus. Hic ter de die fit amarus salisq; ac deinde dulcis, totiesque noctu etiam mutat, scaturitque albis serpentibus vicentium cubitorum. Ab hujus aquæ genio non multum dissident mores nostri, qui tam inequali motu feruntur, ut jam blandi, jam asperi, aliquando profusi, mōx sordidi sumus, jam vehementer amemus, jam supra modum oderimus, nunc sanctimoniam induamus, jam toti prolubamur in vitium; omnis dies, omnis hora nos mutat. Sed non est quod hujus rei culpam aut diabolo impingamus, aut Mundo. Nemini alterius vitio mali sumus, sed nostro. Illud Spartani dictum mihi etiam nunc semper in animo hæret: Athenienses scire equidem quæ recta essent, sed nolle facere. Atheniensium nos profusè simillimi sumus, quæ agenda sint, exactè scimus, sed agere ea nolumus: *Noluit intelligere ut bene ageret.* Ignorantiam culpæ prætexere non possumus, cum ignorantia voluntaria laboremus: voluntariè ignorat, qui discenda discere non curat, aut si quæ rectè didici, didicisse malè dissimulat. Atque his quidem decerum est non bene agere, sed modò hunc, modò illum voluntatis impetum sequi. Ut Chameleon, quoniam aurâ (ut ajunt) non cibo vescitur, hianti semper est ore: sic illi variatum cupiditatum vento inflantur, hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie spernunt, cras appetunt. Et ut rami aut tigilla quæ fluminibus innatant, temerè impingunt in hanc illamve partem: ita nos variè fluctuamus, & sæpe nec icti sapimus, vel bestis magis excordes. Memini me legere, viro nobili in aulâ Wirtenbergeni canem fuisse, qui ubi vel semel tantum ab aulicis canibus malè acceptus est, injuriæ damniq; memor, deinceps herum suum ad vestibulum tantum arcis aulicæ comitatus est, & mox domum se recepit in inturum. Observavit dominus sui canis tam circumspectum obsequium, & Verè, inquit, meus canis plus me sapit: ego in aulâ toties pessimè habitus, in dies tamen usque redeo.

Et nos quoque, moniti toties, rogati, castigati toties in eisdem iterum culpas impingimus, frequenter gravius quàm antè, & mentitur iniquitas sibi. Ita fit subinde ut ad aliquam habitus sobrietatem nos componamus, corporisq; detrahamus superflua. Et quamdiu hoc? dum nos poeniteat fuisse hac in re sobrios & frugales. Tunc autem ejusmodi poenitentia obnoxii sumus, cum videmus aliis non eandem in veste modestiam placere, cum vergimus ne minus opulenti, aut parci sordidius habeamur. Sic nostra probitas ad aliorum oculos se fingit, ad sermones aliorum huc illuc se vertit, & quod erat, esse desinit; sic modo palliati, modò rogati, frugi sumus & graves, & modò prodigi & vani: mutamus subinde personam, & contrariam ei sumimus quam exitimus, planè multiformes sumus. Magnam rem puta, unum hominem agere. Malæ mentis indicium est hæc fluctuatio, ac inter simulationem virtutum, & amorem vitiorum assidua jactatio. Vsq; quo claudicatis in duas partes (clamat Elias) si Dominus est Deus, sequimini eum; si autem Baal, sequimini illum. Quid ora hominum pavemus, quid mortalium oculos

A reformidamus, si Deus Dominus noster, si modestia in cultu placet, cur Deum offendere, modestiam abjicere non veremur? Divi Bernardi foror, hac in re animo fuit planè non femineo. Fortiter incipit, constanter persequitur: sed quia compior erat quàm fratris oculis probari poterat, ab aditu monasterii repellebatur. Hanc illa injuriæ mitius ferens, fratri renunciari jussit, si delinquentem rejiceret, saltem admitteret corrigi volentem. Admissa est. Hic ei Bernardus gravissimis verbis, & in os, illum vestium luxum & vanissimum lenocinium objecit: Christianæ femina non esse, corpus brevè in putredinem iturum sic perornare. Profuat illi hæc audisse, nec distulit ad frugem se corrigere: mox pretiosam vestem, mitras, armillas, monilia, inanes, vitras, speculum, discerniculum, anulos, gemmas, & omnem mundum exilio damnavit æterno, jussitq; Pompam & Voluptatem res sibi suas habere, ipsa Domino deinceps servitura. Modestiam quam cepit, hanc & finiit. Non languidè ad virtutis difficultatem exurgendum, alacriter incumbendum est inchoatis. Vera modestia non tam principium invenisse gaudet, quàm finem addidisse: in extremo actu non corrumpit, ulque ad Plaudite perisistit, à carceribus ad meram decurrit.

§. VIII.

AT nos, ô arundinis vento agitata, ô homines mollibus vestitos! quibus tunc demum modestia in cultu placere incipit, cum nuni in fundo suspirant, imò sæpe ne tunc quidem. Nam multis suavius est nomina contrahere, quàm aliquid pompæ vestium detrachere. O Jordanis accola, ô Joannes Baptista! quàm constanter rigidissimam tui vestitus modestiam, ad ultimum vitæ actum retinuisse cameli pellem, non putredine purâ, non serico unquam emutasti. Nos verò indociles discipuli, nec monita sequimur magistri, nec exempla: annis & sæculis in eadem classe hæremus, aut si paullulum promovimus, mox ad eandem recurrimus.

Cleobulus in convivio septem sapientum appositè narrans apologum: Luna, inquit, à matre petiit, tunicam sibi suisq; annis convenientem texeret. Cui mater: Et quâ ratione id possim, ô mea filia, cum te modò grandem & obesam, modò gracilem & perparvam videam? mutabilitatem ejura, & vestem à me spera. Lunæ nos germani fratres sumus, & jam decentem in veste modestiam sapimus, jam pompam & fastum spiramus, frequenter in hoc etiam expiramus. Indubiè, Gerarde, nosti, quem exitum sortita sit nobilissima illa Campaniæ Comitissa, Maria Ludovici Pii Galliarum regis filia, sed moribus non perinde similis parenti. Hæc, licet Thom. Cantuaria, nihilominus ambitiosissimum corpori cultum impetrasset, non desinebat, dum mors pulsaret fores, & irrueret importuna. Jam ergo moribunda Persaniæ abbatem acciri jussit, cui conscientiam aperiret, verum cum ille advenisset, illa jam è vitâ discesserat. Neque hic morati famuli, rerum suarum quisque satagebat, hic vestem, hic vasa, ille culcitras, iste tapetia diripuit. Sed nec mortuæ parsum est. Nam infimæ sortis homo, dominæ suæ cadaver lecto evolutum, in terram primum eiecit, & sibi linteamina in spoliū rapuit. Admissus demum abbas in defunctæ conclave, ubi miserabile hoc spectaculum vidit, & corpus illud, cultissimum olim, jam malè operum & abjectum humi reperit, exclamavit: Venite, cernite nobilissimæ Comitissæ pompam: En, hic rerum humanarum exitus, hæc fides est fallacium voluptatum, hanc habent clausulam mortalium triumphi. O vanitas, ô ludibrium! Ita, mi Gerarde, ita qui hodie florent, in autumno suo decedunt, & fortassis etiam calcabuntur. Viderit, quem juvat de carne gloriari.

GERAR. Licetne interrompere? huic non absimilem eventum nuperimè mihi recitari audii. **POLYCH.** Dic liberrimè. **GERAR.** Camberia in provincia Lugdunensi, anno millesimo quingentesimo octogesimo septimo, matrona nobilis, amœniore cultu, quam decebat, delectabatur dum viveret. Admonebat eam frequenter sacerdos, qui ei à confessionibus fuit, meliori daret operam ornatui, quo placeret non humanis oculis, sed Deo. Illa, ut erat ingenio liberior, sermum sermonem familiari joco eludens, solebat rogare, corporis colendi curam sibi relinqueret, aliud nunc ævum, alios esse mores: sciret, & sibi, animi sui salutem cordi esse, quare hoc unum potius orare, ut in extremo vitæ tempore adesset morienti. Sacerdos, adfuturum se recepit, si quidè ullo modo posset. Et verò etiam adfuit, sed illa sibimet non satis aderat, nam morbus miseræ audiendi usum abstulit. Ita æquo Dei judicio factum videtur, ut quæ salutaria sacerdotis monita noluit audire cum potuit, nec audire quidem posset, cum velle debuit. **POLYCH.** Igitur, ut audio, mortua est furda & tacens, sed nunc etiam vivit exemplo & inclamat imitatores ac imitatrices, ut sint in cultu moderatores.

Quin ergo ista contemnimus, propter quæ vulgus insanit? Satis parvum corpus, reddamus nos tandem in disciplinam virtuti. Præclarè Romanus sapiens: *Fateor, inquit, insitam esse nobis corporis nostri caritatem; fateor nos hujus gerere tutelam, nec nego indulgendum illi, servendum nego. Multis enim serviet qui corpori servit, qui pro illo nimium timeret, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus vivere debeamus, sed tanquam non possimus sine corpore. Hujus nos nimis amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumeliis obicit. Et hoc ipsum tam vere quam sapienter in hac verba consignat: Hæc est enim ei vile est, cui corpus nimis carum est. Et sicut plerumque quorum corpora in saginâ, eorum animi in macie & veterno sunt, sic etiam quorum curæ adeo fervent in colendo corpore, horum in ornando animo studium fere nullum est. Ut catuli ad venandum inepti sunt, qui saltare & ejusmodi delicias norunt: sic ad exer-*

Sen. epist. 14. & 88. Tutelam corporis homo gerere debet, sed non ei servire.

A citia magis seria & sacra parum apti, qui in curiosiore sui cultu operam ponunt. *Simplici curâ constant necessaria, in deliciis laboratur: sed labore non vano tantum, sed & noxio.*

Dionysius olim rex Siculus, Archidami filias multæ pretii veste donavit. Quas tamen Archidamus modeste recusans aiebat: Vereri se ne suæ filiarum tam insolenti amictu turpes videantur. Intellexit vir prudens virgines nullo cultu melius ornari quam simplici. Sanè ut luxur vestium animum parum sobrium arguit, sic spectatores ad libidinem suavi fallaciâ invitat ac pertrahit. Deceat autem ut homo castitatis amans & virgo, undique virgo sit, nec ullâ ex parte significationem det corrupte mentis. Cur ergo vitiis jam ante in nos grassantibus subsidium feramus, labore tam sumptuoso? Optimè dixisse mihi videtur Musonius, qui eodem modo utendum esse aiebat veste, quo armis, nimirum tutando corpori, non ostentando. Sicut igitur ea optima sunt arma quæ firmissima, non quæ nitidissima: sic optimus est amictus, qui corpori commodissimus, non qui splendidissimus, aut qui spectantium oculos in se rapiat, sed qui severitatem redoleat, qui pudicitiam testetur.

Quid ergo vani agimus, quid corpori, hosti nostro, splendorem quaerimus tot sumptibus? quid ingeniosi sumus in perniciem nostram? Deum culpâ offendimus, hominibus exemplo nocemus, egenos subsidii fraudamus, rem familiarem frangimus, tempus pretiosissimum, irrecuperabile dilapidamus. Apagè mihi hanc pestem, si aliter placere aliis nequeam, nisi displiceam Deo, malo displicere omnibus, ut uni placeam Deo. **C** Gerarde, sanctè potius quam scitè vestiri velimus, & ut Augustinus loquitur, non affectemus vestibus placere, sed moribus.

Et hæc de cultu *Conscientiæ, Calicum, Corporis* dicta sint. *Triplex funiculus est ruptus difficilis. Hæc trias mihi vitiis est inseparabilis. Calicum cultus illic exiguus est, ubi nullus est cultus conscientiæ vel animi, & multus corporis. Qui corpus tam studiosè colit, conscientiam profecto negligit; porro qui conscientiam silvescentem habet & incultam, quomodo colet Calices? Ergo, mi optime Gerarde, ut non negligamus conscientiam, minus colamus corpus, & plus Calices.*

Trismegisti Christiani finis.

RECTA